

<https://doi.org/10.19195/1733-5779.35.14>

Pięć lat zadań policyjnych jako warunek otrzymania emerytury mundurowej przez byłych i obecnych funkcjonariuszy celnych

JEL Classification: H55, J26

Słowa kluczowe: emerytura, służba celna, Krajowa Administracja Skarbowa, zadania policyjne, funkcjonariusz

Keywords: pension, Custom Service, National Revenue Administration, police tasks, officer

Abstrakt: Służba Celna przez wiele lat była służbą mundurową, której nie przysługiwały uprawnienia do emerytury na podstawie odrębnej ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, pod którą podlegały pozostałe służby. Od 1 stycznia 2018 roku została ona włączona do tej ustawy, jednak pod warunkiem wykonywania przez pięć lat zadań policyjnych. Zadania te okazały się kwestią sporną. Celem artykułu jest ukazanie złożonej problematyki dotyczącej pięciu lat zadań policyjnych oraz ich interpretacji w kontekście otrzymania emerytury mundurowej przez byłych i obecnych funkcjonariuszy Służby Celnej (Celno-Skarbowej).

Five years of police tasks as a condition for receiving a uniform pension by former and current custom officers

Abstract: For many years, the Custom Service was the uniformed service that was not entitled to a pension under a separate act on retirement pensions for officers under which the other services were subjected to. On 1 January 2018 it was included in this act, however on condition that an officer has worked for five years performing police tasks. These tasks turned out to be a matter of dispute. The aim of the article is to present the complex issue of five years of police tasks and their interpretation in the context of receiving a uniformed pension by former and current Customs (customs and tax) officers.

* Opiekun naukowy (Scientific Tutor) — dr Sebastian Jakubowski

Wstęp

Prawo do emerytur mundurowych przysługuje żołnierzom zawodowym, a także (między innymi) funkcjonariuszom Policji, Straży Granicznej, Służby Więziennej, Straży Pożarnej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego czy Biura Ochrony Rządu na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (dalej: ustawa emerytalna)¹. Emerytury tych formacji są częścią systemu zaopatrzeniowego i wypłaca się z budżetu państwa.

Funkcjonariusze Służby Celno-Skarbowej, a wcześniej Służby Celnej, od lat bezskutecznie starali się o włączenie ich formacji do systemu zaopatrzeniowego właściwego pozostałym służbom mundurowym, w tym — przede wszystkim — o przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury². Polityka prawodawcy w tym zakresie była jednak niewzruszona, wskutek czego model administracji celnej pomijał pełny status funkcjonariuszy celnych jako służby mundurowej. Funkcjonariusze ci przechodzili więc na emeryturę na ogólnych zasadach.

W 2015 roku Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę³, że prawodawca powierzył Służbie Celnej zadania podobne do zadań policji, to jest rozpoznawanie, wykrywanie, zwalczanie określonych przestępstw i wykroczeń oraz zapobieganie im. Jednak formacje te podlegają różnym systemom emerytalnym.

Wspomniany wyrok i aktywność ze strony celniczych związków zawodowych doprowadziły do złożenia obywatelskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw⁴. Pierwotnie niezaakceptowany przez stronę rządową, następnie w sposób istotnie ograniczony i zawężony, doprowadził ostatecznie do włączenia od 1 stycznia 2018 roku funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej do systemu emerytalnego właściwego dla pozostałych służb mundurowych. Wprowadzono jednak przepis, który uzależnia prawo do emerytury od wykonywania przez pięć lat zadań policyjnych. Zapis ten, którego w zakresie emerytur próżno szukać u pozostałych służb mundurowych, a także jego niejednolita w skali kraju interpretacja, stały się przyczyną sporów i spraw sądowych.

¹ Dz.U. z 1994 r. Nr 53, poz. 214 ze zm.

² D. Walczak, *Przywileje w zabezpieczeniu na starość w Polsce*, Toruń 2019, s. 105.

³ Wyrok z 3 marca 2015 roku, sygn. akt K 39/13, OTK-A 2015/3/27.

⁴ <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=30> (dostęp: 4.04.2020).

Celem artykułu jest przedstawienie złożonej problematyki dotyczącej pięciu lat zadań policyjnych oraz ich interpretacji jako warunku otrzymania emerytury mundurowej przez byłych i obecnych funkcjonariuszy Służby Celnej (obecnie Celno-Skarbowej). Artykuł został napisany zgodnie ze stanem prawnym na dzień 1 września 2020 roku. Praca obejmuje okres od przyznania tej formacji mundurowej uprawnień emerytalnych, to jest od 1 stycznia 2018⁵ do 1 września 2020 roku. W ograniczonym zakresie, niezbędnym dla przedstawienia zagadnienia, praca wybiega poza te ramy czasowe.

Badania dotyczące kalkulacji wysokości emerytury zostały przeprowadzone na podstawie wywiadu z jednym z byłych funkcjonariuszy celnych. Niedoprecyzowanie warunków przyznawania emerytury mundurowej w opisanych przypadkach powoduje spory i niejednolite w skali kraju stosowanie tej ustawy.

Stary system ubezpieczenia emerytalnego funkcjonariuszy Służby Celnej

Służba Celna pod swoją nazwą powstała na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1999 roku o Służbie Celnej (dalej: u.s.c. z 1999 roku)⁶. Jednak *de facto* „celnicy” funkcjonują od dawna w ramach szeroko rozumianej administracji celnej (celno-skarbowej).

Przed wprowadzonymi w 2017 roku zmianami funkcjonariusze Służby Celnej, jako przedstawiciele jedynej formacji mundurowej w Polsce, nie podlegali przepisom ustawy emerytalnej. Emerytury, jakie mieli otrzymywać, wypłacane były, tak jak w przypadku pozostałych pracujących, z systemu powszechnego, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych⁷ na powszechnie obowiązujących zasadach⁸. Tak więc podstawę obliczenia emerytury dzielono przez średnie dalsze trwanie życia⁹, a zaliczały się do niej:

⁵ Kiedy to weszła w życie ustawa z dnia 11 maja 2017 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r. poz. 1321, dalej: ustawa zmieniająca).

⁶ Dz.U. z 1999 r. Nr 72, poz. 802 ze zm.

⁷ Dz.U. z 1998 r. Nr 162, poz. 1118 ze zm.

⁸ E. Dziubińska-Lechnio, E. Skowrońska, *Emerytury i renty w praktyce*, Warszawa 2019, s. 139.

⁹ Średnie dalsze trwanie życia to przewidywana liczba miesięcy, przez którą obywatel będzie pobierał świadczenie emerytalne. Ogłaszane jest corocznie w formie komunikatu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego i obowiązuje od 1 kwietnia danego roku do 31 marca roku następnego.

- stary system emerytalny (zwaloryzowany kapitał początkowy);
- w przypadku członkostwa w Otwartych Funduszach Emerytalnych także zwaloryzowane środki znajdujące się na subkoncie;
- nowy system emerytalny (zwaloryzowane składki na ubezpieczenie emerytalne, zapisane na koncie ZUS po 1998 roku).

Osoby, które podlegały ubezpieczeniu społecznemu przed 1999 rokiem, a nie dotyczyło ich ubezpieczenie rentowe i emerytalne, uwzględniany miały tylko kapitał początkowy. Obliczono go na potrzeby ustalenia nowej emerytury, ze względu na brak możliwości ustalenia sumy wpłaconych wcześniej składek. Kapitał ten wynosił 209¹⁰ przewidywanych miesięcznych emerytur¹¹.

Reforma z 2017 roku

Od 1 marca 2017 roku zaczęła funkcjonować w Polsce Krajowa Administracja Skarbowa (KAS), wprowadzona ustawą o Krajowej Administracji Skarbowej z dnia 16 listopada 2016 roku (dalej: ustawa o KAS)¹². Wspomniany akt prawny scalał w jeden organizm dotychczas odrębnie funkcjonujące pionry: skarbowy, kontroli skarbowej i służby celnej. Głównymi zadaniami tak zreformowanego aparatu skarbowego stały się pobór należności podatkowych i celnych oraz kontrola nad prawidłowością realizacji obowiązków związanych z daninami publicznymi¹³. Również 1 marca 2017 roku weszła w życie ustawa z dnia 16 listopada 2016 roku — Przepisy wprowadzające ustawę o KAS (dalej: przepisy wprowadzające KAS)¹⁴.

Po uchwaleniu wspomnianych aktów prawnych, ale jeszcze przed ich wejściem w życie, specjalnie powołani do utworzenia i organizacji KAS w poszczególnych województwach koordynatorzy mieli zadecydować, którzy z ówczasnie zatrudnionych funkcjonariuszy celnych otrzymają propozycję kontynuowania służby, komu stosunek służbowy przekształci się w stosunek pracy (jeśli funkcjonariusz, któremu złożona zostanie propozycja pracy, przyjmie ją), a także z kim nie zostanie przedłużona współpraca i nastąpi jej wygaśnięcie¹⁵. Kryteria wyboru miały opierać się na przebiegu dotychczasowej służby, miejscu zamieszkania oraz posiadanych kwalifikacjach¹⁶. Jednak przez pierwsze trzy miesiące (od 1 marca do 31 maja 2017 roku) dotychczasowi funkcjonariusze celni stali się *en bloc* funk-

¹⁰ Liczba ta wynika z ustalonej przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 1 stycznia 1999 roku średniego dalszego trwania życia dla osoby w wieku 62 lat.

¹¹ I. Jędrasik-Jankowska, *Pojęcia i konstrukcje prawne ubezpieczenia społecznego*, Warszawa 2018, s. 206.

¹² Dz.U. z 2017 r. poz. 1947.

¹³ Szczegółowy katalog zadań KAS zawarty został w art. 2 ustawy o KAS.

¹⁴ Dz.U. z 2017 r. poz. 1948.

¹⁵ Odpowiednio przepisy: art. 165 ust. 7 w zw. z art. 169 ust. 4, art. 165 ust. 7 w zw. z art. 170 ust. 2 i art. 170 ust. 1 pkt 1 i 2 przepisów wprowadzających KAS.

¹⁶ Art. 165 ust. 7 przepisów wprowadzających KAS.

cjonariuszami Służby Celno-Skarbowej¹⁷. Ówczesny sekretarz stanu, późniejszy szef KAS — Marian Banaś — zwracał wspomnianym koordynatorom uwagę, że to na nich spoczywa pełna odpowiedzialność za sprawy polityki kadrowej KAS¹⁸. Niemniej jednak należy pamiętać, że reforma służb podatkowych i celnych miała (między innymi) doprowadzić do zmniejszenia liczby funkcjonariuszy wykonujących swoje obowiązki w ramach stosunku służby.

W przypadku odmowy przez funkcjonariusza celno-skarbowego przyjęcia złożonej mu propozycji, stosunek służby wygasł po upływie trzech miesięcy od miesiąca, w którym odmowa ta została złożona. Zwolnionemu w taki sposób funkcjonariuszowi przysługiwała odprawa w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia, przy czym ulegała ona zwiększeniu o 20% miesięcznego uposażenia za każdy pełny rok powyżej pięciu lat nieprzerwanej służby, nie więcej niż do wysokości sześciomiesięcznego uposażenia. Taka sama odprawa przysługiwała osobie, której nie złożono propozycji służby lub pracy w KAS¹⁹.

Tabela 1. Stan kadr pięciu największych jednostek Krajowej Administracji Skarbowej na dzień 31 maja 2017 roku

	Warszawa	Katowice	Poznań	Kraków	Wrocław
funkcjonariusze (w tym ci, którzy otrzymali propozycję pracy, a nie kontynuowania służby)	1474 (455)	1039 (513)	832 (369)	667 (271)	743 (320)
pracownicy (w tym ci, którzy otrzymali propozycję służby, a nie pracy)	6900 (125)	5614 (15)	4338 (50)	3916 (49)	3760 (50)
liczba osób, które nie otrzymały propozycji	528	29	183	154	216
suma	8374	6653	5170	4583	4503
suma po zwolnieniu części wcześniej zatrudnionych	7846	6624	4987	4429	4287

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Informacji o wynikach kontroli „Stan organizacji Krajowej Administracji Skarbowej”*, Najwyższa Izba Kontroli (NIK), 17.12.2019, s. 48, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,21676,vp,24326.pdf> (dostęp: 24.08.2020).

¹⁷ Art. 165 ust. 3 przepisów wprowadzających KAS.

¹⁸ Pismo z 24 lutego 2017 roku nr SC6.0723.2.2017. W piśmie tym podkreśla się, że błędy w zakresie wstępnych propozycji miejsc pracy/służby mogą skutkować odpowiedzialnością dyscyplinarną, a także cywilnoprawną lub karną. W myśl art. 165 ust. 7 przepisów wprowadzających organy, które miały składać rzeczne propozycje, to: dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej, dyrektor Izby Administracji Skarbowej oraz dyrektor Krajowej Szkoły Skarbowości.

¹⁹ Art. 163 ust. 4 ustawy o Służbie Celnej z 2009 roku w zw. z art. 170 ust. 1 i 4 przepisów wprowadzających KAS.

Z Informacji o wynikach kontroli „Stan organizacji Krajowej Administracji Skarbowej” zatwierdzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli 17 grudnia 2019 roku wynika, że łączna sytuacja kadrowa w skali kraju, na dzień 1 marca 2017 roku, przedstawiała się następująco: zatrudnionych było 64 281 osób, z czego 62 301 otrzymało do 31 maja 2017 roku propozycję pracy lub służby, w tym: 13 275 funkcjonariuszy oraz 49 026 pracowników; 4072 funkcjonariuszy otrzymało propozycję pracy, a nie propozycję służby; 715 pracowników otrzymało propozycję służby a nie propozycję pracy; 528 osób nie przyjęło propozycji pracy lub służby.

Dnia 11 maja 2017 roku, a więc pomiędzy wejściem w życie ustawy o KAS a końcem okresu na złożenie funkcjonariuszom ewentualnych propozycji służby lub pracy, Sejm przyjął ustawę zmieniającą, włączając w nią funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej oraz funkcjonariuszy Służby Celnej, którzy zostali mianowani po 14 września 1999 roku, wejściu w życie u.s.c. z 1999 roku, lub których stosunek pracy został przekształcony w stosunek służbowy na podstawie art. 22b tej ustawy bądź art. 99 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej (dalej: u.s.c. z 2009 roku)²⁰.

W ten oto sposób, mogłoby się wydawać, wieloletnie starania funkcjonariuszy celnych o stosowanie także względem nich przepisów emerytalnych funkcjonujących wobec innych formacji mundurowych, zakończyło się wreszcie sukcesem. Jednakże — jak się okazało — ustawodawca powiązał prawo do emerytury mundurowej z pewnymi dodatkowymi warunkami, które muszą zostać obligatoryjnie łącznie spełnione, by funkcjonariusz celno-skarbowy lub funkcjonariusz celny mógł nabyć prawo do takiej emerytury. Ustalając je w art. 12 ust. 2 i 3 ustawy emerytalnej, ustawa zmieniająca określiła je następująco:

- ukończenie pięćdziesięciu pięciu lat życia²¹;
- co najmniej pięcioletni staż służby: przy wykonywaniu zadań określonych odpowiednio w art. 1 ust. 2 pkt 4 i 5 u.s.c z 1999 roku lub w art. 2 ust. 1 pkt 4–6 u.s.c. z 2009 roku (dalej: zadania policyjne) lub służby w Służbie Celno-Skarbowej.

Jednocześnie prawodawca wprowadził do art. 12 ustawy emerytalnej ust. 3, zgodnie z którym funkcjonariusz Służby Celnej lub funkcjonariusz Służby Celno-

²⁰ Art. 1 ust. 2 ustawy emerytalnej z dnia 18 lutego 1994 roku (Dz.U. z 1994 r. Nr 168, poz. 1323 ze zm.).

²¹ Niniejszy artykuł poświęcony jest kwestii pięcioletniego okresu wykonywania przez wymienionych funkcjonariuszy zadań policyjnych, dlatego warunek 55 lat nie będzie tutaj omawiany. Warto jednak wspomnieć, że zapis o ukończeniu 55 lat, dotyczący osób wstępujących do służby celno-skarbowej przed 31 grudnia 2012 roku, został zniesiony ustawą z dnia 19 lipca 2019 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1635).

-Skarbowej, który w dniu zwolnienia ze służby, przekształcenia albo wygaśnięcia stosunku służbowego osiągnął piętnaście lat stażu, w tym co najmniej pięć lat służby, o której mowa w ust. 2, ale nie osiągnął wieku pięćdziesięciu pięciu lat, nabywa prawo do emerytury w dniu osiągnięcia tego wieku, niezależnie od przyczyny zwolnienia ze służby, wygaśnięcia czy przekształcenia stosunku służbowego.

W tym miejscu należy wyjaśnić, czym są owe zadania policyjne. W u.s.c. z 1999 roku zostały one wymienione w art. 1 ust. 2 pkt 4 i 5. Zalicza się do nich:

1. rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw oraz wykroczeń skarbowych związanych z przywozem i wywozem towarów;

2. ściganie sprawców wymienionych czynów w zakresie określonym innymi ustawami;

3. rozpoznawanie, wykrywanie, zapobieganie i zwalczanie przestępstw i wykroczeń związanych z:

- naruszeniem przepisów dotyczących ochrony dóbr kultury oraz ochrony własności intelektualnej;

- wprowadzaniem na polski obszar celny oraz wyprowadzaniem z polskiego obszaru celnego towarów objętych ograniczeniami lub zakazami (między innymi odpadów szkodliwych, substancji chemicznych, materiałów jądrowych i promieniotwórczych, środków odurzających i substancji psychotropowych, broni, amunicji, materiałów wybuchowych i technologii objętych kontrolą międzynarodową).

Natomiast w ustawie o Służbie Celnej z 27 sierpnia 2009 roku wskazano je w przepisach art. 2 ust. 1 pkt 4–6, które obejmują podobny zakres czynności²².

Niewątpliwie wynikająca z ustawy zmieniającej konieczność wykonywania pięciu lat zadań policyjnych jako jeden z warunków nabycia prawa do emerytury mundurowej stanowiła dla funkcjonariuszy niemałe i niemiłe zaskoczenie. Było ono tym większe, że ów warunek zastosowano jedynie wobec tej służby mundurowej.

Sięgnąwszy do projektu ustawy zmieniającej z 28 sierpnia 2015 roku — będącego, co warto podkreślić, projektem obywatelskim — nie znajdziemy zapisu o konieczności wykonywania przez pięć lat zadań policyjnych. Zawarte w nim zostały identyczne warunki uzyskania emerytury mundurowej, jakie przewidziano dla innych formacji, to jest minimum piętnastu lat służby dla funkcjonariuszy przyjętych przed 1 stycznia 2013 roku, natomiast dla funkcjonariuszy przyjętych po 31 grudnia 2012 roku — osiągnięcie wieku pięćdziesięciu pięciu lat oraz minimum dwudziestu pięciu lat służby²³. Jednak odnoszące się do wspomnianego

²² Sposób realizacji wymienionych zadań określono w art. 2 ust. 2 tej ustawy (zob. też A. Halicki, *Ustawa o Służbie Celnej. Komentarz*, Toruń 2016, s. 24).

²³ *Obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw*, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=30> (dostęp: 4.04.2020).

projektu stanowisko rządu z 20 lipca 2016 roku²⁴ zawiera jednoznacznie wyartykułowane stwierdzenie, że brak „obostrzenia” warunków przyznania prawa do emerytury mundurowej spowoduje, że zbyt duży odsetek, bo aż 70% „funkcjonariuszy celnych”²⁵, nabędzie uprawnienia do ustalenia prawa do rzeczzonej emerytury, co może nieść zagrożenie dla sprawnego funkcjonowania Służby Celnej. Trzeba dodać, że funkcjonariusze celni byli w tamtym czasie bodaj najstarszą ze służb mundurowych w Polsce, jeżeli wziąć pod uwagę średni wiek pełniących tę służbę. Dlatego też zdaniem rządu konieczne było wprowadzenie rozwiązań pozwalających na zachowanie stabilności działania Służby Celnej²⁶. W tym kontekście owe pięć lat zadań policyjnych uznać należy za „kotwicę”, która zatrzyma odpływ kadr z tej formacji. To właśnie jest podstawowym powodem, dla którego ustawodawca w szczególny sposób „wyróżnił” tę formację, znacząco różniąc w jej przypadku — w stosunku do innych służb — warunki przejścia na emeryturę funkcjonariuszy zatrudnionych przed 1 stycznia 2013 roku.

Na tle wspomnianych wyżej zadań policyjnych i okresu pięciu lat, przez jaki winny one być wykonywane przez celników, jeśli chcą uzyskać prawo do emerytury mundurowej, wywiązały się dyskusje i spory pomiędzy tą grupą zawodową a organami stosującymi prawo w tym zakresie. Część spraw zawisła w sądach, a interpretacja przepisów dokonywana w decyzjach wydanych przez Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz rozpatrujący sprawy odwoławcze Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych okazała się być odmienna²⁷.

Jakie zastrzeżenia natury prawnej można mieć do zadań policyjnych, wprowadzonych do ustawy emerytalnej jedynie względem funkcjonariuszy celnych? Przede wszystkim należy podkreślić, że jest to warunek nieznanym innym służbom, ponieważ rozwiązanie takie nigdy nie funkcjonowało (i nie funkcjonuje) w pozostałych formacjach mundurowych. Należy tutaj zwrócić uwagę na wskazanie w przywołanym wcześniej wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 3 marca 2015 roku, że korzystniejszy system zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy służb mundurowych stanowi szczególnie rodzaj ustawowego „przywileju” z punktu widzenia osób objętych powszechnym systemem emerytalnym i uzasadniony jest szczególnymi warunkami pełnienia przez nich służby. Nie oznacza to jednak — wywiódł dalej Trybunał — że ustawodawca ma obowiązek, po wyważeniu konkurujących ze sobą wartości konstytucyjnych, zapewnić takie samo świadczenie każdemu funkcjonariuszowi i każdej służbie „mundurowej”, bez względu

²⁴ *Stanowisko rządu do druku nr 30*, <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?documentId=96B987730F1159FEC1257FF60058BFEC> (dostęp: 4.04.2020).

²⁵ Stanowisko to formułowane przed utworzeniem w ramach KAS Służby Celno-Skarbowej.

²⁶ *Stanowisko rządu...*, *op. cit.*

²⁷ Zob. na przykład wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych z 18 listopada 2019 roku, sygn. akt XIII U 1101/18, LEX nr 2762002.

na cechy i okoliczności charakteryzujące beneficjentów²⁸. Z drugiej strony należy zauważyć, że Rządowe Centrum Legislacji w analizie powyższego orzeczenia stwierdza jednoznacznie, że przyznanie uprawnień emerytalnych wyłącznie funkcjonariuszom wykonującym zadania policyjne może być obarczone wadą prowadzącą do stwierdzenia, że pozostali funkcjonariusze Służby Celnej, niewskazani w wyroku Trybunału Konstytucyjnego, zostaną nierówno potraktowani względem wszystkich funkcjonariuszy innych służb mundurowych korzystających z tak zwanych przywilejów emerytalno-rentowych, bez względu na zakres wykonywanych zadań²⁹.

Trzeba tutaj wskazać, że pięcioletniego obowiązku wykonywania zadań policyjnych nie przewidziano nawet dla Straży Marszałkowskiej, którą w 2018 roku uznano za służbę mundurową, a następnie przyznano jej uprawnienia do emerytury mundurowej³⁰. Już choćby z tego względu mogą pojawiać się uzasadnione obawy o sprzeczność wzmiankowanego uregulowania z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej³¹, a ściślej rzecz ujmując z wynikającą z niej zasadą równości (art. 32 ust. 1) i demokratycznego państwa prawa (art. 2). Pierwsza z nich nakazuje podobne traktowanie wszystkich podmiotów prawa, które charakteryzują się daną cechą istotną, bez zróżnicowań dyskryminujących lub faworyzujących³². Wynika stąd, że wszystkie służby mundurowe powinny być traktowane jednako, tymczasem w przypadku funkcjonariuszy celno-skarbowych, za sprawą zapisu o konieczności wykonywania zadań policyjnych przez okres pięciu lat, sytuacja jest zdecydowanie gorsza od pozostałych służb. Warto nadmienić, że w samej policji nie wszyscy jej funkcjonariusze wykonują wspomniane zadania (na przykład grając w orkiestrach policyjnych³³), a mimo to nie tracą uprawnień do wcześniejszej emerytury³⁴.

²⁸ Zob. pkt 4.10 uzasadnienia Trybunału Konstytucyjnego do wzmiankowanego wyroku.

²⁹ *Analiza z dnia 16 czerwca 2015 r. nr RCL DpiO.590.3/2015*, s. 6, <https://studylibpl.com/doc/1489104analiza-wyroku-trybuna%C5%82u-konstytucyjnego-z-3-marca-2015-r> (dostęp: 30.08.2020).

³⁰ Por. ustawa z dnia 26 stycznia 2018 roku o Straży Marszałkowskiej (Dz.U. z 2018 r. poz. 729) oraz ustawa z dnia 26 stycznia 2018 roku — Przepisy wprowadzające ustawę o Straży Marszałkowskiej (Dz.U. z 2018 r. poz. 730).

³¹ Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.

³² Wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 18 stycznia 2000 roku, sygn. akt K. 17/99, OTK ZU nr 1/2000, poz. 4 oraz z 11 lipca 2000 roku, sygn. akt K. 30/99, OTK ZU nr 5/2000, poz. 145.

³³ Zob. A. Halicki, *Opinie w sprawie obywatelskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw*, „Przegląd Sejmowy” 2017, nr 2, s. 137–148.

³⁴ P. Winczorek, *Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2000, s. 51.

Druą z zasad, państwa prawnego, nakłada na organy obowiązek poprawnej i przyzwoitej legislacji, co z kolei ściśle wiąże się z zaufaniem do państwa i prawa. W tym kontekście za naruszenie wymagań ustawy zasadniczej Trybunał Konstytucyjny uznał niejasne i nieprecyzyjne formułowanie przepisu, powodujące niepewność jego adresatów co do ich praw i obowiązków³⁵. Należy przypomnieć, że ustawy o Służbie Celnej — zarówno z 1999, jak i z 2009 roku — wprowadziły dla tej służby pojęcie „jednolitej umundurowanej formacji”³⁶, co oznacza, że wszyscy funkcjonariusze, niezależnie od tego, jakie zadania wykonują, współtworzą ją w sposób równy, a każdy z nich może zastąpić innego, gdy zajdzie taka potrzeba³⁷. Tak więc niezależnie od miejsca przydzielenia funkcjonariuszy do pełnienia obowiązków, każdy z nich był zobowiązany kierować się tym samym celem związanym z zapewnieniem ochrony i bezpieczeństwa obszaru celnego, w tym zgodności z prawem przywozu towarów.

Skupiając się na zadaniach policyjnych ustawodawca pominął także kwestię dyspozycyjności funkcjonariusza celnego, będącą ważną cechą jego stosunku służbowego. Dyspozycyjność ta, wyrażająca się w gotowości do wykonywania wszystkich zadań nałożonych na Służbę Celną, a wynikająca choćby z konieczności ochrony bezpieczeństwa, zdrowia i życia obywateli, znajdowała swoje odzwierciedlenie na przykład w przepisach dotyczących możliwości czasowego przeniesienia funkcjonariusza na okres do sześciu miesięcy w roku kalendarzowym do innej jednostki organizacyjnej Służby Celnej w tej samej lub innej miejscowości³⁸. Trzeba przy tym pamiętać, że skutkiem odmowy przez funkcjonariusza wykonania takiego polecenia było zwolnienie go ze służby³⁹ i to niezależnie od zadań wykonywanych przez tego funkcjonariusza (policyjnych bądź innych). Należy również wspomnieć o braku wpływu funkcjonariuszy zarówno na miejsce pełnienia służby, jak i rodzaj nałożonych na nich obowiązków.

W tym kontekście nietrudno zauważyć, że możliwość praktycznej realizacji wykonywania zadań policyjnych, a tym samym spełnienia jednego z warunków, od których prawodawca uzależnił możliwość otrzymania emerytury mundurowej, można odczytywać w kategoriach niezwiązanych z rzeczywistym oczekiwaniem funkcjonariuszy, ponieważ uzależnia się ją od przydzielonego rodzaju zadań, na co ci ostatni nie mieli wpływu lub wpływ ten był ograniczony.

³⁵ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 30 października 2001 roku, sygn. akt K. 33/00, OTK ZU nr 7/2001.

³⁶ Art. 1 ust. 1 u.s.c. z 1999 roku oraz u.s.c. z 2009 roku.

³⁷ P. Tuleja, [w:] *Konstytucja RP. Komentarz*, tom 1. *Komentarz do art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, nb 27.

³⁸ Art. 86 ust. 5 ustawy o Służbie Celnej z 2009 roku.

³⁹ Art. 104 ust. 1 pkt 9 u.s.c. z 2009 roku.

Obecny stan prawny

W obliczu sporów niejasności, a często niejednołitości i rozbieżności w ocenie, czy dane czynności można zaliczyć do zadań policyjnych, a także mając na uwadze zapadłe już rozstrzygnięcia sądu⁴⁰, podjęto próbę ustalenia pewnych zasad obowiązujących przy opiniowaniu każdego przypadku. Te „Dobre praktyki”, bo tak zasady te zostały nazwane, w dużej mierze wypracowano w ramach konsensusu pomiędzy ustaleniami zespołu powołanego przez szefa KAS⁴¹ a oczekiwaniami i postulatami związków zawodowych. Szef Krajowej Administracji Skarbowej 2 kwietnia 2020 roku zatwierdził wspomniane praktyki i przekazał je jednostkom organizacyjnym Krajowej Administracji Skarbowej w celu zapewnienia jednolitego trybu postępowania wobec osób ubiegających się o nabycie prawa do emerytury policyjnej na podstawie ustawy emerytalnej. Istotne było uznanie, że w procesie badania uprawnień do emerytury policyjnej nie można wykluczyć żadnego funkcjonariusza Służby Celnej, a więc może być ono przyznane niezależnie od miejsca pełnienia służby.

„Dobre praktyki” przewidywały obligatoryjne rozpatrzenie każdego złożonego wniosku, a także stwierdzały, że postępowania dowodowego nie można ograniczać wyłącznie do zakresu obowiązków i uprawnień funkcjonariusza, ale należy uwzględniać również inne materiały źródłowe — między innymi regulaminy organizacyjne jednostki, wewnętrzne akty prawne, upoważnienia, karty opisów stanowisk służbowych itp. Zawarte jest tu więc istotne nawiązanie do wyroków sądów, które w sposób jednoznaczny potwierdzały, że czynności funkcjonariuszy celnych nie były ograniczone wyłącznie kartami obowiązków i uprawnień. Zakres tych czynności — niezależnie od przydzielonych zadań — mógł być szerszy, w oparciu o polecenie służbowe wydawane przez przełożonego i w zależności od potrzeb danego Urzędu Celnego czy zapotrzebowania poszczególnych komórek organizacyjnych wchodzących w jego skład⁴².

Równie ważne było jednoznaczne potwierdzenie, że dla skutecznego ubiegania się o uzyskanie uprawnień do emerytury policyjnej wystarczy wykonywanie przez funkcjonariusza przez okres pięciu lat choćby jednej czynności z katalogu zadań policyjnych. Tutaj można wskazać, że w strukturze organizacyjnej jednostek administracji celnej nie było komórki organizacyjnej, która w sposób samodzielny i kompletny realizowałaby zadania od rozpoznawania i wykrywania do zwalczania przestępstw i wykroczeń celnych.

⁴⁰ Zob. przywołany już wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych z 18 listopada 2019 roku.

⁴¹ Zarządzenie nr 1 szefa KAS z 7.01.2020 w sprawie w sprawie powołania zespołu do opracowania „Dobrych praktyk” dla komórek kadrowych w jednostkach organizacyjnych Krajowej Administracji Skarbowej.

⁴² *Ibidem*.

„Dobre praktyki” zalecają ponadto, by uwzględniać synonimy słów: „rozpoznanie, wykrywanie, zapobieganie, zwalczanie lub ściganie sprawców” używane w opisach stanowisk służbowych funkcjonariuszy i zakresach ich czynności.

W sprawach problematycznych zasadne jest czerpanie z doświadczenia ekspertów posiadających wiedzę na temat zadań i czynności realizowanych przez funkcjonariusza w danej komórce organizacyjnej. Wśród zaleceń znalazła się także możliwość skorzystania przez danego funkcjonariusza z eksperta, który będzie uczestniczył w pracach zespołu opiniującego w danej jednostce organizacyjnej KAS wykonywanie zadań policyjnych przez daną osobę.

Za niezmiernie istotne należy uznać jednoznaczne wskazanie w „Dobrych praktykach”, że wnioski o wydanie zaświadczenia potwierdzającego staż służby i wykonywanie zadań policyjnych winny być rozpatrywane w oparciu o przepisy ustawy z 14 czerwca 1960 roku — Kodeks postępowania administracyjnego. Wynika stąd między innymi prawo funkcjonariusza do złożenia zażalenia na postanowienie odmawiające uwzględnienia pięciu lat wykonywania zadań policyjnych, skutkujące ponownym rozpatrzeniem sprawy — tym razem przez szefa KAS, jako organu drugiej instancji, oraz ewentualnego późniejszego skierowania sprawy na drogę sądową.

„Dobre praktyki” przyjęte przez szefa KAS nie mają wprowadzić rangi aktu prawa powszechnie obowiązującego, ale niewątpliwie stanowią cenną pomoc dla jednostek organizacyjnych KAS przy orzekaniu o wypełnieniu bądź niewypełnieniu przez danego funkcjonariusza „pięciu lat zadań policyjnych”. Wskazują także właściwy tryb postępowania w sprawach dotyczących tej tematyki, wychodzący naprzeciw prawu wnioskodawcy do uzyskania sprawiedliwego (a przynajmniej sprawiedliwszego niż do tej pory) orzeczenia. Ich wpływ na wydawane orzeczenia można więc rozpatrywać zarówno w kategorii prawnej (zwrócenie uwagi na konieczność pogłębionego, indywidualnego podejścia do każdego przypadku), jak i psychologicznej (zwiększenie komfortu osób odpowiadających za wydawanie postanowień w tym zakresie).

Trudno w tym momencie jednoznacznie przesądzać, w jakim kierunku sprawy będą *en bloc* rozpatrywane, jednak na pewno zauważyć można tendencję do prowadzenia postępowania dowodowego w szerszym zakresie oraz do korzystania z opinii ekspertów. Z pewnością wprowadzenie „Dobrych praktyk” należy uznać za krok we właściwym kierunku.

Kalkulacja wysokości emerytury na wybranym przykładzie pracownika Służby Celno-Skarbowej

Funkcjonariuszom celnym bardzo zależy na pełnym zrównaniu ich z innymi służbami mundurowymi, bez dodatkowych obostrzeń i warunków, lub stworzeniu takich zasad, które nie będą ich różnicować w obrębie tej samej formacji.

Postulat sprawiedliwego, równego traktowania tej służby — takiego samego jak w przypadku innych służb mundurowych, w których warunku pięciu lat nie przewidziano — to jednocześnie apel o uczciwość pracodawcy w zakresie stworzenia przejrzystych i takich samych zasad przechodzenia na emeryturę we wszystkich formacjach mundurowych. Oczywiście istnieje nie mniej ważny, a z punktu widzenia jakości przyszłego życia może i ważniejszy, aspekt finansowy zagadnienia. Daje on bowiem realną możliwość otrzymania znacznie większych środków finansowych, co pozwala z większym spokojem myśleć o późniejszym przejściu w stan nieaktywności zawodowej.

Przedstawiona poniżej kalkulacja ma za zadanie pokazać, jak bardzo różni się emerytura w przypadku uznania oraz braku uznania zadań policyjnych. Kalkulację wysokości emerytury przeprowadzono na podstawie wywiadu z pięćdziesięciosześcioletnim mężczyzną — aktualnie pracownikiem KAS, a do 31 maja 2017 roku funkcjonariuszem Służby Celnej. Pracę w administracji celnej (była to jego pierwsza praca zarobkowa) rozpoczął w 1989 roku. Od 1999 roku podlegał u.s.c. z 1999 roku. Z dniem 1 czerwca 2017 roku został ucywilniony. W 2020 roku uznano mu pięć lat zadań policyjnych i przyznano emeryturę mundurową. Osoba ta w dalszym ciągu pracuje w KAS, a w 2029 roku, gdy skończy sześćdziesiąt pięć lat, chce zakończyć pracę i przejść na emeryturę — uzupełnioną o emeryturę z ZUS — za przepracowane lata poza Służbą Celną.

Tabela 2. Schemat należnych świadczeń emerytalnych w przypadku przyznania emerytury mundurowej

Okres	Sytuacja pracownika
1989–1999	emerytura liczona przez ZUS
1999–2017	emerytura policyjna liczona przez Zakład Emerytalno-Rentowy (ZER)
2017–2029	emerytura liczona przez ZUS
2020–2029	prawo do pobierania maksymalnie 75% przyznanej emerytury policyjnej
2029–	uprawnienie do otrzymywania emerytury z ZUS i emerytury mundurowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego wywiadu.

Tabela 2 obrazuje sytuację emerytalną pięćdziesięciosześcioletniego funkcjonariusza służby celnej. W przypadku otrzymania emerytury mundurowej, za lata 1989–1999 emerytura liczona jest przez ZUS (ze względu na to, że nie istniała wtedy jeszcze Służba Celna). Emerytura za lata 1999–2017 (z racji piętnastu lat służby w Służbie Celną i uznania pięciu lat zadań policyjnych) liczona jest jako emerytura mundurowa. Za lata 2017–2029 (z racji przekształcenia stosunku służby w stosunek pracy) emerytura ponownie liczona jest jako otrzymywana z ZUS. W okresie 2020–2029 osoba ta, z racji dalszej pracy, pobiera emeryturę

mundurową oraz wynagrodzenie ze stosunku pracy. Jeśli w 2029 roku zakończy pracę, będzie miała prawo do wyliczonej emerytury mundurowej za lata 1999–2017 i emerytury z ZUS za dwadzieścia trzy lata pracy (1989–1999 oraz 2017–2029).

W przypadku niezyskania emerytury mundurowej, emerytura za cały przepracowany okres (1989–2029) byłaby wyliczona i wypłacana przez ZUS.

Tabela 3. Prognozowane wyliczenie emerytury pracownika

Czas	Prognozowana emerytura bez przyznania emerytury mundurowej — emerytura z ZUS od 2029 roku	Emerytura przy przyznaniu emerytury mundurowej w momencie przejścia na emeryturę (ZUS + ZER)
miesięcznie	2600 zł	1500 zł (szacunkowo za 23 lata emerytury liczonej przez ZUS) + 3500 zł od 2029 roku = 5000 zł
w skali roku	31 200 zł	60 000 zł
Różnica	28 800 zł	
ze względu na średnie dalsze lata życia (w momencie przejścia na emeryturę)	564 720 zł	1 088 000 zł
Różnica	523 280 zł	

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego wywiadu.

Tabela 3 przedstawia wyliczenie emerytury w dwóch przypadkach: otrzymania oraz nieotrzymania emerytury mundurowej przez respondenta. Stawki są kwotami, które na ten moment (wiek respondenta pięćdziesiąt sześć lat) zostały wyliczone dla pracownika przez odpowiednio ZUS oraz ZER. W przypadku pierwszym — emerytury z ZUS — pracownik w skali roku otrzymywałby 2600 zł miesięcznie oraz 31 200 zł rocznie, natomiast w drugim 5000 zł miesięcznie oraz 60 000 zł rocznie. Dzięki otrzymanej emeryturze mundurowej może liczyć na 28 800 zł więcej niż w pierwszym przypadku. Z uwzględnieniem średniego dalszego trwania życia⁴³ jest to o 523 280 zł więcej.

Z przeprowadzonej kalkulacji wynika, że przyznanie emerytury mundurowej wiąże się z dużo większymi wpływami dla osoby, której zostaną uznane zadania

⁴³ Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 25 marca 2020 r. w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn, <https://stat.gov.pl/sygnalne/komunikaty-i-obwieszczenia/lista-komunikatow-i-obwieszczen/komunikat-w-sprawie-tablicy-sredniego-dalszego-trwania-zycia-kobiet-i-mezczyzn,285,8.html> (dostęp: 29.08.2020). Dla wieku sześćdziesięciu pięciu lat wyliczono, że jest to 217,6 miesięcy.

policyjne. Stanowi to wynagrodzenie (rekompensatę) za wieloletnie sprawowanie powierzonego stanowiska, pełną dyspozycyjność i gotowość do pełnienia powierzonych zadań w celu ochrony kraju i obywateli oraz towarów i wpływów należnych Skarbowi Państwa.

Zakończenie

Jak wynika z przeprowadzonej analizy, problem pięciu lat wykonywania zadań policyjnych jako warunku przyznania emerytury mundurowej funkcjonariuszowi Służby Celnej (lub Służby Celno-Skarbowej), nieobowiązujący w innych służbach mundurowych, jest różnie traktowany w skali kraju. Uwzględniając wyrok Trybunału Konstytucyjnego, ustawodawca zmienił obowiązujące przepisy, jednak w dalszym ciągu pozostawił dość szeroki margines ich interpretacji. Problem ten wymagałby ujednolicenia w skali kraju i stworzenia warunków, w których każdy były i obecny funkcjonariusz będzie mógł bez problemu uzyskać takie świadczenie.

Bibliografia

Literatura

- Dziubińska-Lechnio E., Skowrońska E., *Emerytury i renty w praktyce*, Warszawa 2019.
- Halicki A., *Opinie w sprawie obywatelskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw*, „Przegląd Sejmowy” 2017, nr 2.
- Halicki A., *Ustawa o Służbie Celnej. Komentarz*, Toruń 2016.
- Informacja o wynikach kontroli „Stan organizacji Krajowej Administracji Skarbowej”*, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2019.
- Jędasik-Jankowska I., *Pojęcia i konstrukcje prawne ubezpieczenia społecznego*, Warszawa 2018.
- Pismo Szefa Krajowej Administracji Skarbowej z 24 lutego 2017 roku nr SC6.0723.2.2017.
- Tuleja P., [w:] *Konstytucja RP. Komentarz*, tom 1. *Komentarz do art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016.
- Uścińska G., Szałek A., Szczur M., *Emerytury i renty po reformie*, Bydgoszcz 1999.
- Walczak D., *Przywileje w zabezpieczeniu na starość w Polsce*, Toruń 2019.
- Winczorek P., *Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2000.

Akty prawne

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.).
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 roku — Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 1960 r. Nr 30, poz. 168 ze zm.).
- Ustawa z dnia 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby

- Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. (Dz.U. z 2016 r. poz. 708 ze zm.).
- Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 1998 r. Nr 162, poz. 1118 ze zm.).
- Ustawa z dnia 24 lipca 1999 roku o Służbie Celnej (Dz.U. z 1999 r. Nr 72, poz. 802 ze zm.).
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej (Dz.U. z 2009 r. Nr 168, poz. 1323 ze zm.).
- Ustawa z dnia 16 listopada 2016 roku o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1947 ze zm.).
- Ustawa z dnia 16 listopada 2016 roku — Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1948 ze zm.).
- Ustawa z dnia 11 maja 2017 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r. poz. 1321 ze zm.).
- Ustawa z dnia 26 stycznia 2018 roku o Straży Marszałkowskiej (Dz.U. z 2018 r. poz. 729).
- Ustawa z dnia 26 stycznia 2018 roku — Przepisy wprowadzające ustawę o Straży Marszałkowskiej (Dz.U. z 2018 r. poz. 730).
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 roku o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1635).

Orzecznictwo

- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 stycznia 2000 roku, sygn. akt K 17/99, OTK ZU nr 1/2000.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 lipca 2000 roku, sygn. akt K 33/99, OTK ZU nr 5/2000.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 października 2001 roku, sygn. akt K. 33/00, OTK ZU nr 7/2001.
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 3 marca 2015 roku, sygn. akt K 39/13, OTK-A 2015/3/27.
- Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych z 18 listopada 2019 roku, sygn. akt XIII U 1101/18, LEX nr 2762002.

Źródła internetowe

- <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=30> (dostęp: 4.04.2020).
- Analiza z dnia 16 czerwca 2015 r. nr RCL DpiO.590.3/2015*, <https://studylibpl.com/doc/1489104/analiza-wyroku-trybuna%C5%82u-konstytucyjnego-z-3-marca-2015-r> (dostęp: 30.08.2020).
- Obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych ustaw*, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=30> (dostęp: 4.04.2020).
- Stanowisko rządu do druku nr 30*, <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?documentId=96B987730F1159FEC1257FF60058BFEC> (dostęp: 4.04.2020).